

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Kristin Mattsson
Regeringskansliet
registrator@regeringen.ax

Datum
2024-06-14

Kontaktperson
Johanna Fogelström-Duns, myndighetschef

**Utlåtande till landskapsregeringen angående nya EU direktiv om
standarder för likabehandlingsorgan**

ÅOM 2024/30

Ålands ombudsmannamyndighet har, i enlighet med landskapslag (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet, som uppdrag att verka för att främja och trygga den enskildes rätt till likabehandling enligt diskrimineringslagen, den enskildes rätt till likabehandling enligt jämställdhetslagen samt barns, klienters och patienters ställningar och rättigheter. Myndigheten utövar även tillsyn över offentlig upphandling och arbetar för att främja och trygga konsumenters intressen.

I maj 2024 antog Europeiska rådet två nya direktiv som rör standarder för likabehandlingsorgan. Ålands ombudsmannamyndighets verksamhet och uppdrag till den del det rör främjande av likabehandling och jämställdhet är ett likabehandlingsorgan som avses i direktiven nedan.

- Direktiv 2024/1499/EU om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av personer oavsett ras eller etniskt ursprung, likabehandling i fråga om anställning och yrke oavsett personers religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning, likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster och om ändring av direktiven 2000/43/EG och 2004/113/EG
- Direktiv 2024/1500/EU om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av och lika möjligheter för kvinnor och män i fråga om anställning och yrke samt ändring av direktiv 2006/54/EG och 2010/41/EU.

Ombudsmannamyndigheten vill uppmärksamma landskapsregeringen på följande skrivningar i direktiv 2021/1499/EU (ref till direktiv 2024/1500/EU anges i parentes):

Artikel 3 – Oberoende

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att den interna strukturen inom organ med flera mandat garanterar ett effektivt utövande av likabehandlingsmandatet.

20 (19) Om likabehandlingsorganet ingår i ett organ som har flera mandat, såsom en ombudsman med ett bredare mandat eller en nationell människorättsinstitution, bör den interna strukturen hos ett sådant organ med flera mandat garantera att det specifika likabehandlingsmandatet kan utövas effektivt.

Artikel 4 – Resurser

Medlemsstaterna ska, i enlighet med sina nationella budgetprocesser, säkerställa att varje likabehandlingsorgan förses med de personella, tekniska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att de ska kunna genomföra alla sina uppgifter och utöva alla sina befogenheter effektivt, på grunder som anges i, och inom områden som omfattas av, direktiven 79/7/EEG, 2000/43/EG, 2000/78/EG och 2004/113/EG, inbegripet om likabehandlingsorganen ingår i organ som har flera mandat.

21. (20) Medlemsstaterna bör genom sina nationella budgetprocesser säkerställa att likabehandlingsorganen får tillräckliga resurser, inbegripet kvalificerad personal, lämpliga lokaler och lämplig infrastruktur för att kunna utföra var och en av sina uppgifter på ett effektivt sätt, inom rimlig tid eller inom de tidsfrister som fastställs i nationell rätt. Att få sådana tillräckliga resurser är avgörande för att likabehandlingsorganen ska kunna fungera effektivt och fullgöra sina uppgifter. Det är viktigt att medlemsstaterna, när nya befogenheter tilldelas likabehandlingsorgan, säkerställer att deras ekonomiska och andra resurser fortsätter att göra det möjligt för dem att utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt sätt.

Den nuvarande resurseringen av ombudsmannamyndigheten innebär att likabehandlingsmandatet samt jämställdhetsmandatet utövas av en person som även har i uppdrag att främja och trygga barnets rättigheter, samt funktionen som myndighetschef. Det finns en myndighetsjurist som kan bistå, men även denna

funktion har andra uppdrag. Det är tveksamt att nuvarande organisation uppfyller kravet att "garantera att det specifika likabehandlingsmandatet kan utövas effektivt".

Artikel 10 – Rättstvist

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att likabehandlingsorgan har rätt att agera i domstolsförfaranden om civil- och förvaltningsrättsliga frågor som rör genomförandet av principen om likabehandling, fastställd i direktiven 79/7/EEG, 2000/43/EG, 2000/78/EG och 2004/113/EG, enligt punkterna 2–4 i denna artikel och i enlighet med nationell rätt och praxis i fråga om tillåtlighet av talan, inbegripet eventuella regler om krav på godkännande från den utsatta personen.
2. Likabehandlingsorganets rätt att agera i domstolsförfaranden ska inbegripa rätten att lämna in yttranden till domstolen, i enlighet med nationell rätt och praxis.
3. Likabehandlingsorganets rätt att agera i domstolsförfaranden ska också omfatta minst ett av följande: a) Rätten att inleda domstolsförfaranden på en eller flera utsatta personers vägnar. b) Rätten att delta i domstolsförfaranden till stöd för en eller flera utsatta personer. c) Rätten att inleda ett domstolsförfarande i eget namn för att försvara allmänintresset.
4. Likabehandlingsorganens rätt att agera i domstolsförfaranden ska inbegripa rätten att vara part i förfaranden för verkställighet eller rättslig prövning av bindande beslut, om likabehandlingsorganen har befogenhet att fatta sådana beslut i enlighet med artikel 9.1.

Enligt diskrimineringslagen ska domstolen i ett mål eller ärende som gäller tillämpning av diskrimineringslagen ge Diskrimineringsombudsmannen tillfälle att bli hörd, till den de det rör ombudsmannens behörighet. Åklagare ska ge ombudsmannen tillfälle att bli hörd innan åtal väcks enligt strafflagen.

Ombudsmannalagen omfattar inga rättigheter för myndigheten att agera i domstolsförfaranden (punkt 3 ovan). Detta borde ses över för att uppfylla direktiven.